

Αρχαία Ελληνικά Προσανατολισμού Γ' Λυκείου
Κλείδα στο διαγώνισμα Απριλίου

Διδαγμένο κείμενο

A1. 2 μονάδες x 3 προτάσεις = 6 μονάδες

- α. Σωστό
- β. Σωστό
- γ. Σωστό

A2. 2 ερωτήματα x 2 μονάδες = 4 μονάδες

- α. «αὕτη» → «**ή τοιαύτη φρόνησις**»
- β. «ώρισμένη» → «**μεσότητι**»

B1.α. 2 σημεία (•) x 3 μονάδες = 6 μονάδες

γάρ: Ο σύνδεσμος αιτιολογεί μια φράση που προηγείται: «Ὅτι δ' οὐ ποιητική ἢ φιλοσοφία, δῆλον καὶ ἐκ τῶν πρώτων φιλοσοφησάντων» (ὅτι δεν είναι πρακτικής αξίας η φιλοσοφία, γίνεται φανερό και από εκείνους που πρώτοι φιλοσόφησαν).

- **φιλοσοφῶ:** Στην αρχική του ετυμολογική σημασία (< φιλῶ + σοφία) το ρήμα σημαίνει «αγαπῶ τη σκέψη και τη γνώση». Η φιλοσοφία είναι φιλία, επιθυμία σοφίας. Στην Πολιτεία (475b) του Πλάτωνα λέγεται: καὶ τὸν φιλόσοφον σοφίας φήσομεν ἐπιθυμητὴν εἶναι. Ο Αριστοτέλης συνδέει άμεσα τη φιλοσοφική δραστηριότητα με την αναζήτηση της αλήθειας: ὀρθῶς δ' ἔχει καὶ τὸ καλεῖσθαι τὴν φιλοσοφίαν ἐπιστήμην τῆς ἀληθείας [εἶναι σωστὸ που καλεῖται ἡ φιλοσοφία ἐπιστήμη τῆς ἀληθείας] (Μετὰ τὰ Φυσικά, 993b19-20). Γι' αυτόν η φιλοσοφία αποσκοπεί στην καθαρή γνώση και όχι στη χρησιμότητα. Ἦδη, λοιπόν, από την αρχαιότητα το ρήμα φιλοσοφῶ άρχισε να αποκτά την ειδικότερη σημασία που έχει και σήμερα: στοχάζομαι, αναζητῶ και ερευνῶ σε έκταση και βάθος τη φύση των πραγμάτων και την αλήθεια των όντων, τη γνώση, τις αξίες κ.λπ.

Ο Αριστοτέλης τοποθετεί στην αφετηρία της φιλοσοφίας, **μιας κατεξοχήν λογικής δραστηριότητας, ένα πάθος, τον θαυμασμό.** Το συγκεκριμένο πάθος δεν κινητοποιεί μόνο τη φιλοσοφική σκέψη, αλλά επεκτείνεται και κυριαρχεί σε αυτήν, γίνεται φορέας της φιλοσοφίας και διέπει κάθε βήμα του φιλοσοφημένου ατόμου.

- **θαυμάζω:** μένω έκθαμβος, νιώθω έκπληξη για κάτι. Το ρήμα δεν μπορεί να αποδοθεί πλήρως στα νέα ελληνικά, καθώς περιλαμβάνει τόσο την έκπληξη (ευχάριστη ή δυσάρεστη, άρα και την αμηχανία) όσο και την περιέργεια και τον θαυμασμό. Το θαυμάζειν αποτελεί και για τον Πλάτωνα αρχή της φιλοσοφίας: μάλα γάρ φιλοσόφου τοῦτο τὸ πάθος, τὸ θαυμάζειν. οὐ γάρ ἄλλη ἀρχὴ φιλοσοφίας ἢ αὕτη [: έντονα ο φιλόσοφος βιώνει την έκπληξη και τον θαυμασμό. Και δεν είναι άλλη η αρχή της φιλοσοφίας παρά ακριβῶς αυτή] (Θεαίτητος 155d).

Είναι εμφανές ότι με την επιλογή του ρήματος «θαυμάζω» ο Αριστοτέλης παραπέμπει ευθέως στον πλατωνικό Θεαίτητο. Στο κείμενό μας «τό θαυμάζειν» θα συνδεθεί ευθέως με τη φιλοσοφική «άπορίαν». Από αυτό το σημείο ο φιλόσοφος δεν μιλά πια γενικά για τη σοφία, αλλά για τη Φιλοσοφία, καθώς το βάρος πέφτει πλέον στην αγάπη για την ίδια τη σοφία. (Θωμάς Ακινάτης).

- Η πορεία προς τη φιλοσοφία εμφανίστηκε εξελικτικά. Το θαυμάζειν εγείρεται αρχικά από τα «παράδοξα» φυσικά φαινόμενα. Στη συνέχεια άρχισε ο άνθρωπος να προβληματίζεται και για πιο σημαντικά πράγματα.
- τὸ θαυμάζειν, τὸ φεύγειν τὴν ἄγνοιαν, τὸ εἰδέναι, τὸ ἐπίστασθαι: Ο Αριστοτέλης χρησιμοποιεί έναρθρα απαρέμφατα αντί για αφηρημένα ουσιαστικά, δίνοντας έμφαση στον ενεργητικό, προσωπικό χαρακτήρα της φιλοσοφικής δραστηριότητας.

B1.β. 2 σημεία (•) x 2 μονάδες = 4 μονάδες

Επιλογή -2- εκ των παρακάτω σημείων

Ο Αριστοτέλης δεν εξετάζει το ζήτημα της γέννησης της φιλοσοφική σκέψης μόνο με τη λογική, αλλά και την ιστορική πορεία του ανθρώπου προς αυτήν, ξεκινώντας από τους πρώτους, φυσικούς, φιλοσόφους. Έτσι, ο Αριστοτέλης καταλήγει να λειτουργεί ως ο πρώτος ιστορικός της Φιλοσοφίας.

Η πορεία αυτή του ανθρώπου αναπαρίσταται από το φιλόσοφο με:

- α) με τη χρήση **χρονικών προσδιορισμών** (και νῦν και τὸ πρῶτον, ἐξ ἀρχῆς, εἶτα),
— Με το νῦν η έναρξη του φιλοσοφείν τοποθετείται ανά πάσα στιγμή στο παρόν, οποτεδήποτε αρχίσει κάποιος να φιλοσοφεί με αφετηρία την περιέργεια (εκκίνηση της φιλοσοφικής αναζήτησης για τον κάθε άνθρωπο). Με την αιτιατική τὸ πρῶτον η απώτατη έναρξη του φιλοσοφείν τοποθετείται κάποια στιγμή στο παρελθόν, όταν λόγω της δικής τους έκπληξης και περιέργειας εμφανίστηκαν οι πρώτοι φιλόσοφοι (εκκίνηση της φιλοσοφικής αναζήτησης για το ανθρώπινο είδος).
- β) με διπλή χρήση του ρήματος **ἄρχομαι** (ἤρξαντο, ἤρξατο).
- γ) με μία ρητή αναφορά στο **συμβεβηκός**, δηλαδή στο ιστορικό συμβάν,
- δ) με ευρεία χρήση **ιστορικών χρόνων που εναλλάσσονται με χρόνους διαρκείας**.
- ε) Επίσης, θα πρόσθετε κανείς ότι **απουσιάζουν οι αυστηρές χρονολογικές αναφορές**.

Η ιστορικότητα, λοιπόν, της φιλοσοφίας, στη διαχρονία και τη συγχρονία της, διαπερνά τη σκέψη του φιλοσόφου. Στη συνέχεια του Α' βιβλίου ο Αριστοτέλης θα προχωρήσει στην ανάλυση της συνεισφοράς όλων των Ελλήνων φιλοσόφων, από το Θαλή το Μιλήσιο, ως τον Πλάτωνα. Έτσι, η αρχαία φιλοσοφία, ως η κατεξοχήν δραστηριότητα του πνεύματος και ως προϊόν του πολιτισμού μιας εποχής, συνδέεται στενά με την ιστορία. Μέσα από αυτήν μπορούμε να καταλάβουμε αρκετές πτυχές του αρχαίου κόσμου, γιατί η φιλοσοφία είναι μια δραστηριότητα που αποπειράται να δει την εποχή της μέσα από τα μάτια που η ίδια η εποχή της προσφέρει, αλλά κυρίως, μέσα από μια προοπτική που την υπερβαίνει.

B2. κατά την προτεινόμενη μοριοδότηση, 10 μονάδες.

- Στα δοθέντα κείμενα εξετάζεται η επίδραση που μπορεί να έχει στην ανθρώπινη συμπεριφορά το πάθος και, συνακόλουθα, η ανάγκη και ο τρόπος με τον οποίο μπορεί το άτομο να ελέγξει τον εαυτό του.
Συναίσθημα, κατά τον **Αριστοτέλη**, είναι η ψυχική κατάσταση, την οποία βιώνει ένας άνθρωπος όπως και το σύνολο των αντίστοιχων σωματικών αντιδράσεων και εκδηλώσεων (κυρίως αυτό: κινήσεις, μορφασμοί, φωνές, εκκρίσεις αδένων κά). Εφόσον το στοιχείο του τρόπου εκδήλωσης ενός συναισθήματος εκφέρεται τελευταίο, πρέπει να θεωρήσουμε το συναίσθημα μόνο ως σύνολο των σωματικών εκδηλώσεων του ατόμου.
(για εισαγωγική αναφορά = 1 μονάδα)
- Ο Αριστοτέλης προτιμά να αναφερθεί στα πάθη μέσω **απαρεμφάτων: φοβηθῆναι, θαρρήσαι, λυπηθῆναι**. **Θέλει να τονίσει ότι στην περίπτωση της ηθικής δεν έχει τόσο σημασία το συναίσθημα που αναπτύσσει ο άνθρωπος στην ψυχή του, αλλά η έμπρακτη εκδήλωσή του**. Η αρετή και η κακία κρίνονται πάντα στις σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων.
- Ο φιλόσοφος τονίζει ότι **στα συναισθήματα υπάρχει υπερβολή και έλλειψη, καθώς μπορούμε να τα βιώσουμε είτε σε μεγαλύτερο είτε σε μικρότερο βαθμό**. Αν τα αισθανόμαστε σε μεγαλύτερο βαθμό («μᾶλλον»), τότε **φτάνουμε στην υπερβολή**, ενώ, αν τα αισθανόμαστε σε μικρότερο βαθμό («ἥττον»), **φτάνουμε στην έλλειψη**.

Όμως, ούτε το «μᾶλλον» ούτε το «ἤττον» είναι καλά («οὐκ εὖ»). Πρέπει, μάλιστα, να σημειώσουμε ότι μετὰ τα επιρρήματα «μᾶλλον» και «ἤττον» εννοείται η γενική συγκριτική «τοῦ δέοντος», η οποία προσδίδει δεοντολογικό χαρακτήρα στο κείμενο και καθορίζει τα όρια του μέτρου, της ηθικά ορθής πράξης.

- Ο **Ευριπίδης**, στο χωρίο από τις Φοίνισσες, παρουσιάζει την Ιοκάστη να καλεί τους γιους της σε αυτοσυγκράτηση («Στ' ὄνομα των θεῶν ... αφήστε τις υπερβολές!»). Προειδοποιεί μάλιστα τον Ετεοκλή να μην αφήσει την φιλοδοξία του να τον κυριεύσει, καθώς «μόνο ερείπια αφήνει πίσω της», στον ιδιωτικό και τον δημόσιο βίο. Εμφανές είναι στο ύφος του λόγου το δέον.

Πάντως δεν προχωρεί και σε ευθείες αναφορές σχετικές με την έλλειψη, όπως ο **Αριστοτέλης**.

(3 μονάδες)

- «τὸ δ' ὅτε δεῖ καὶ ἐφ' οἷς καὶ πρὸς οὓς καὶ οὐ ἔνεκα καὶ ὡς δεῖ, μέσον τε καὶ ἄριστον, ὅπερ ἐστὶ τῆς ἀρετῆς.»: Για να μπορέσει να διατηρηθεί η μεσότητα στα συναισθήματα, που είναι το «ἄριστον», πρέπει να τηρούνται ορισμένες προϋποθέσεις, οι οποίες παρουσιάζονται από τον **Αριστοτέλη** με πολυσύνδετο σχήμα (έμφαση). Πρόκειται για δεοντολογικούς κανόνες –επαναλαμβάνεται συνεχώς ή εννοείται το «δεῖ». Η εφαρμογή τους απαιτεί μόχθο και επίπονη προσπάθεια. Αυτοί οι κανόνες είναι: α. «ὅτε δεῖ»: χρονική στιγμή κατά την οποία πρέπει να νιώθουμε ένα συναίσθημα, β. «ἐφ' οἷς (δεῖ)»: τα πράγματα, οι συνθήκες σε σχέση με τις οποίες πρέπει να νιώθουμε ένα συναίσθημα, γ. «πρὸς οὓς (δεῖ)»: οι άνθρωποι σε σχέση με τους οποίους πρέπει να νιώθουμε ένα συναίσθημα, δ. «οὐ ἔνεκα (δεῖ)»: ο λόγος για τον οποίο πρέπει να νιώθουμε ένα συναίσθημα, ε. «ὡς δεῖ»: ο τρόπος με τον οποίο πρέπει να εκδηλώνουμε ένα συναίσθημα. Οι ακρότητες στα πάθη και στις πράξεις κρίνονται ανεπιθύμητες, ενώ η μεσότητα επιθυμητή. (1 μονάδα)

- Ο ἔπαινος και ο ψόγος [: επίκριση, αποδοκιμασία], που αποδίδονται από την κοινωνία στα μέλη της, αποτελούν το χαρακτηριστικότερο δείγμα του πολιτικού χαρακτήρα της **αριστοτελικής ηθικής**. Οι καθιερωμένες αξίες της κοινωνίας αποτελούν ένα αντικειμενικό δεδομένο για τον εκάστοτε πολίτη. **Εξισορροπείται έτσι ο προσωπικός - υποκειμενικός χαρακτήρας της ηθικής**.

- Αντίστοιχα και ο **Ευριπίδης** στο χωρίο από τις Φοίνισσες παρουσιάζει τον **Χορό** -ως τον εκφραστή των κοινωνικών επιταγών και εκπρόσωπο του κοινού αισθήματος περί δικαίου- να σημειώνει ότι «οι κακές πράξεις ποτέ δεν πρέπει να επαινούνται», γιατί έρχονται σε ρήξη με την δικαιοσύνη. Σε ανάλογο πλαίσιο και η **Ιοκάστη** τονίζει στον Ετεοκλή ότι η **Ισότητα, το μέτρο δηλαδή, «νόμος φυσικός» που ορίζει για τους ανθρώπους μέτρα και σταθμά, λειτουργεί ως συνεκτικός δεσμός μιας κοινωνίας, φέρνοντας κοντά «φίλο με φίλο, χώρα με άλλη χώρα, σύμμαχο με σύμμαχο».** (2 μονάδες)

- Τελικά, για τον **Αριστοτέλη** ο άνθρωπος που διαθέτει φρόνηση αποτελεί συμβολικό ή και ένσαρκο ηθικό πρότυπο μέσα στην κοινωνία και με τις τεκμηριωμένες επιλογές του γίνεται ο γνώμονας (κανών) της ηθικής - πολιτικής αρετής: [: Κι άλλωστε ποιο κριτήριο θα ήταν πιο έγκυρο ή ποιος θα ήταν καλύτερος οδηγός μας για τα αγαθά από τον φρόνιμο, που όσα εκείνος θα όριζε, κρίνοντας με βάση την τέλεια γνώση του αγαθού, αυτά θα ήταν αγαθά, όπως τα αντίθετά τους φαύλα – Προτρεπτικός, 39.1-3, μετάφραση Λ. Μπενάκης]. Το κοινωνικό πρότυπο του φρόνιμου είναι επίσης ένα σχετικά αντικειμενικό δεδομένο που μετριάξει τον προσωπικό-υποκειμενικό χαρακτήρα της αριστοτελικής ηθικής. [φάκελος υλικού]

Στον φρόνιμο άνθρωπο ενώνονται και συνυπάρχουν όλες οι αρετές. Όταν υπάρχει η φρόνηση, γράφει αλλού ο Αριστοτέλης, όλες οι αρετές θα υπάρξουν. Οι διάφορες αρετές δείχνουν πώς αντιδρά ο φρόνιμος στις διάφορες περιστάσεις. Αν λείψει μια αρετή, αποδιοργανώνεται το όλον. Έτσι ο ηθικά σπουδαίος αποτελεί μέτρο σύγκρισης για τους άλλους. [φιλοσοφικός λόγος]

- Και ο **Ευριπίδης** όμως, σε μια αποστροφή του λόγου της Ιοκάστης, σημειώνει εμφατικά: «οι φρόνιμοι ικανοποιούνται με όσα τους αναλογούν». Ο συνετός, δηλαδή, γνωρίζει αυτό που του αναλογεί και δεν προχωρεί σε υπερφίαλες διεκδικήσεις. (3 μονάδες)

Συνεπώς, τα αποσπάσματα από τα δυο έργα συγκλίνουν ως προς τη στάση που προτιμάται να τηρούν οι συνετοί άνθρωποι απέναντι στα συναισθήματα και τα πάθη τους. Οι συγγραφείς προτείνουν τον έλεγχο, τη σύνεση και την αυτοσυγκράτηση, ως το κοινωνικά αποδεκτό. Απορρίπτουν κάθε υπερβολική αντίδραση, ενώ ως πρότυπο προβάλλει ο φρόνιμος άνθρωπος, αυτός που μπορεί και τηρεί το μέτρο.

B3. α. Σωστό, β. Λάθος, γ. Σωστό, δ. Λάθος, ε. Σωστό

(5 ερωτήματα x 2 μονάδες = 10 μονάδες)

B4. 5 λέξεις x 2 μονάδες = 10 μονάδες

- ☉ υποχείριο
- ☉ άγρια
- ☉ ανελέητος
- ☉ αμάρτημα
- ☉ στοχαστής

Αδίδακτο κείμενο

Γ1. Ξενοφώντας, Απομνημονεύματα, 1. 2. 60-61

Μονάδες 20

Πρωτότυπο κείμενο

Νεοελληνική απόδοση

[60] Ἀλλὰ Σωκράτης γε φανερός ἦν καὶ δημοτικός καὶ φιλόανθρωπος ὢν.

[60] Ἀλλὰ ὁ Σωκράτης τουλάχιστον (Ἰβέβαια) ἦταν φανερός καὶ δημοκρατικός (: φίλος τοῦ λαοῦ) καὶ φιλόανθρωπος (: ἀγαπούσε τοὺς ἀνθρώπους).

ἐκεῖνος γὰρ πολλοὺς ἐπιθυμητὰς* καὶ ἀστοὺς καὶ ξένους λαβῶν οὐδένα πώποτε μισθὸν τῆς συνουσίας* ἐπράξατο, ἀλλὰ πᾶσιν ἀφθόνως ἐπήρκει τῶν ἑαυτοῦ· ὦν τινες μικρὰ μέρη παρ' ἐκείνου προῖκα λαβόντες

Γιατί ἀν καὶ δέχτηκε (Ἰβρήκε, γνώρισε, ἔλαβε) πολλοὺς υποστηρικτὲς καὶ πολίτες καὶ ξένους ἀπὸ κανέναν ποτέ δὲν εἰσέπραξε μισθὸ γιὰ τὴ συντροφιά του (:τὴ συναναστροφή, τὴ διδασκαλία), ἀλλὰ σὲ ὅλους παρέιχε μερίδιο ἀπὸ τὰ δικά του σὲ ἀφθονία· μερικοὶ (πάλι) ἀπὸ αὐτοῦ ἀφοῦ ἔλαβαν λίγα πράγματα ἀπὸ ἐκεῖνον (: ἀν καὶ / ἀφοῦ πήραν κάποια στοιχεῖα ἀπὸ τὴ σοφία / τὴ διδασκαλία ἐκείνου) δωρεάν (: ὡς δῶρο),

πολλοῦ τοῖς ἄλλοις ἐπῶλουν, καὶ οὐκ ἦσαν ὥσπερ ἐκεῖνος δημοτικοί·

(τά) πουλούσαν στους ἄλλους ἐναντὶ ὑψηλοῦ ἀντιτίμου (: μεγάλου ποσοῦ), καὶ δὲν ἦταν ὅπως ἀκριβῶς ἐκεῖνος δημοκρατικοί (: φίλοι τοῦ λαοῦ!).

τοῖς γὰρ μὴ ἔχουσι χρήματα δίδοναι οὐκ ἠθελον διαλέγεσθαι.

διότι με ὅσους (τυχόν) δὲν εἶχαν χρήματα γιὰ νὰ (τοὺς) δώσουν (Ἰδὲν μποροῦσαν νὰ τοὺς δώσουν χρήματα), δὲν ἐπιθυμοῦσαν (:ἀρνοῦνταν) νὰ συζητοῦν (:διδάσκουν).

[...].

[62] Ἐμοὶ μὲν δὴ Σωκράτης τοιοῦτος ὢν ἐδόκει τιμῆς ἄξιός εἶναι τῇ πόλει μᾶλλον ἢ θανάτου.

[62] Σὲ μένα λοιπὸν ὁ Σωκράτης φαινόταν ὅτι ὄντας (: ἐπειδὴ ἦταν) τέτοιου εἴδους ἀξίζε περισσότερο τὴν τιμὴ παρὰ τὴ θανατικὴ καταδίκη.

καὶ κατὰ τοὺς νόμους δὲ σκοπῶν ἂν τις τοῦθ' εὖροι.

Καὶ ἀν κανεῖς τὸ ἐξέταζε σύμφωνα με τοὺς νόμους αὐτὸ θὰ μποροῦσε νὰ διαπιστώσει.

Γ2. Δύο (2) μονάδες γιὰ καθένα ἀπὸ τὰ παρακάτω 5 σημεία.

Μονάδες 10

Ὁ Ξενοφώντας ἐκφράζει στὸ μικροκείμενο τὴν ἀπόψη του ὅτι ὁ Σωκράτης θὰ ἔπρεπε νὰ τιμᾶται ἀντὶ νὰ θεωρεῖται ἔνοχος ἐγκλημάτων, χρησιμοποιώντας τὰ ἀκόλουθα ἐπιχειρήματα ἢ παραδείγματα:

- Με βάση τὴν κείμενη νομοθεσία **τιμωροῦνται με θάνατο οἱ ἀποδεδειγμένα ἔνοχοι σὲ περιπτώσεις ὅπως ὅταν κάποιος συλληφθεῖ νὰ κλέβει ἢ νὰ ληστεύει ἢ νὰ ἀρπάζει χρήματα ἢ τρυπᾶ τοίχους (γιὰ νὰ κλέψει) ἢ νὰ πωλεῖ ἐλευθέρους ὡς δούλους ἢ νὰ κλέβει ἱερά πράγματα («ἐὰν τις φανερός γένηται κλέπτων ἢ λωποδυτῶν ἢ βαλλαντιοτομῶν ἢ τοιχωρυχῶν ἢ ἀνδραποδιζόμενος ἢ ἱεροσυλῶν»), ἐγκλήματα που ἀπέιχαν πολὺ ἀπὸ τὸ κατηγορητήριο ἐναντίον τοῦ Σωκράτη.**
- Ἐπιπλέον, ὁ Σωκράτης δὲν ὑπῆρξε ποτέ ὑπεύθυνος γιὰ ἀδικήματα ὅπως ὑποκίνηση ἐξέγερσης ἢ προδοσία σὲ περίοδο πολέμου ἢ ἄλλου ἀνάλογου συμβάντος («οὔτε πολέμου κακῶς συμβάντος οὔτε στάσεως οὔτε προδοσίας οὔτε ἄλλον κακοῦ οὐδενὸς πώποτε αἴτιος ἐγένετο»).
- Ὁ Σωκράτης δὲν ἀδίκησε ποτέ κανέναν στὶς ἰδιωτικὲς του σχέσεις, δὲ στέρησε ἀπὸ κανέναν τὰ ἀγαθὰ του, οὔτε καὶ τοῦ προξένησε ἄλλη βλάβη («οὐδὲ μὴν ἰδίᾳ γε οὐδένα πώποτε ἀνθρώπων οὔτε ἀγαθῶν ἀπεστέρησεν οὔτε κακοῖς περιέβαλεν»).

- Επιπλέον **λάτρευε τους θεούς περισσότερο από πολλούς από τους ανθρώπους, αντίθετα προς την εναντίον του κατηγορία** («ὅς ἀντὶ μὲν τοῦ μὴ νομίζειν θεούς, ὡς ἐν τῇ γραφῇ ἐγγέγραπτο, φανερός ἦν θεραπεύων τοὺς θεοὺς μάλιστα τῶν ἄλλων ἀνθρώπων»).
- Κατασκευασμένη, κατά την άποψη του Ξενοφώντα, ήταν και η κατηγορία ότι διέφθειρε τους νέους, καθώς ο φιλόσοφος **απέτρεπε τους μαθητές του από κακές συνήθειες** («πονηράς ἐπιθυμίας»), και τούς προέτρεπε να επιθυμούν **την ωραιότερη και πιο μεγαλοπρεπή αρετή, με βάση την οποία διοικούνται με σωστό τρόπο τόσο οι πόλεις όσο και οι οικογένειες**. («φανερός ἦν τῶν συνόντων τοὺς πονηράς ἐπιθυμίας ἔχοντας τούτων μὲν παύων, τῆς δὲ καλλίστης καὶ μεγαλοπρεπεστάτης ἀρετῆς, ἣ πόλεις τε καὶ οἴκοι εὖ οἰκοῦσι, προτρέπων ἐπιθυμεῖν»).

Τις θέσεις του ενισχύει ο Ξενοφώντας με δυο ρητορικά ερωτήματα: Με τα παραδείγματα που φέρει ως δεδομένα, διερωτάται πώς είναι δυνατό να υπήρξε ένοχος ο Σωκράτης για την καταγγελία («Πῶς οὖν ἂν ἔνοχος εἴη τῇ γραφῇ») και πώς δε θα κρινόταν άξιος για μεγάλες τιμές από την πόλη («πῶς οὐ μεγάλης ἄξιος ἦν τιμῆς»)

Γ3.α. Μία (1) μονάδα για τον κάθε τύπο: 5 μονάδες

- γέγονε(ν) / γεγένηται
- περιβέβληκε
- ἐστί(ν)
- τεθεραπευκώς
- αἰτιᾶται

Γ3.β. 1 μονάδα

- ...η αφήγηση πια **1. τοποθετείται στο παρόν και αφορά πράξεις με διάρκεια ή που έχουν συντελεστεί**

Γ3.γ. Μία (1) μονάδα για τον κάθε τύπο: 4 μονάδες

- τῆς μεγαλοπρεπούς
- πλείονας – πλείους (πλέονας - πλέους)
- ἡμῶν αὐτῶν
- τῆς μείζονος

Γ4.α. Μία (1) μονάδα για το περιεχόμενο του κάθε κελιού: 3 μονάδες.

• πολλοῦ	Γενική (ως πλαγιόπτωτος επιρ. προσδ.) του ποσού, αξίας ή τιμήματος στο ἐπῶλον.
• Ἐμοῖ	Δοτική προσωπική του Κρίνοντος προσώπου, λόγω του ἐδόκει
• κακοῦ	Γενική (ως ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός) της αιτίας στο επίθετο αἴτιος

Γ4.β. Μία (1) μονάδα για το κάθε σημείο (●), με έμφαση στα υπογραμμισμένα στοιχεία: 3 μονάδες.

- Υπόθεση: σκοπῶν (υποθετική μετοχή, ισοδυναμεί με εἰ + ευκτική). Ανάλυση: **εἰ σκοποῖ / σκοποῖη**
- Απόδοση: **ἂν εὖροι (δυναμική ευκτική)**
- Είδος: Λανθάνων (συμπτυγμένος) – **Ἀπλή σκέψη του λέγοντος.**

Γ4.γ. κατά την προτεινόμενη μοριοδότηση, 4 μονάδες.

- **Ἄλλά ὁ Ξενοφῶν ἐδόκει γέ Σωκράτη φανερόν εἶναι καὶ δημοτικὸν καὶ φιλόανθρωπον ὄντα.**

- Υποκείμενο απαρεμφάτου: Σωκράτη - 1 μονάδα,
- απαρέμφατο: φανερόν εἶναι - 1 μονάδα
- δημοτικὸν καὶ φιλόανθρωπον - 1 μονάδα
- ὄντα - 1 μονάδα